

Rozwój spółdzielni uczniowskich w Polsce

Spółdzielnie uczniowskie wyrosły z ruchu spółdzielczego ludzi dorosłych i można doszukać się w nich dużego podobieństwa do spółdzielni funkcjonujących w dorosłym społeczeństwie. Ponieważ spółdzielnie uczniowskie zrzeszają dzieci i młodzież w wieku szkolnym, istnieje w nich przewaga elementów wychowawczych nad gospodarczymi i to je najbardziej odróżnia od spółdzielni ludzi dorosłych

Pierwszą spółdzielnię uczniowską w Polsce założyła Jadwiga Dziubińska w 1900 roku na spółdzielczych kursach ogrodniczych w Pszczelinie koło Warszawy. Były one zorganizowane pod pozorem fermy ogrodniczej, na której założenie dostała Dziubińska pozwolenie władz carskich. Dużą wagę przywiązywano na kursach do pracy wychowawczej, przyzwyczajając uczestniczki do samowychowania, samokształcenia i wzajemnej pomocy.

Pierwsza spółdzielnia w szkole średniej ogólnokształcącej powstała w 1906 roku w jednym z prywatnych gimnazjów żeńskich, a pierwszą spółdzielnię w szkole podstawowej (zwanej dawniej powszechną) założył w 1912 roku w Mińsku Mazowieckim, Roman Kluge, nauczyciel tamtejszej szkoły, autor broszury "Kooperytywa w szkole". Do wybuchu pierwszej wojny światowej istniało w Polsce zaledwie 8 spółdzielni uczniowskich. Po odzyskaniu niepodległości spółdzielczość uczniowska zaczęła się szybko rozwijać wskutek wielkiego zainteresowania nauczycieli nowymi metodami pracy z dziećmi i młodzieżą. Okres okupacji przetrwało w warunkach konspiracyjnych zaledwie kilka spółdzielni, jednakże zaraz po ustaniu działań wojennych zaczęto je znowu powoływać do życia, przy całkowitej akceptacji i poparciu ze strony władz oświatowych. W 1946 roku Ministerstwo Oświaty wydało okólnik określający podstawy prawne działalności spółdzielczej uczniów. Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego powołał Komisję Kształcenia i Wychowania Spółdzielczego.

W roku szkolnym 1947 / 48 zanotowano w Polsce około 12 tysięcy spółdzielni. W latach 1949 – 56 pod wpływem zmian organizacyjnych w szkolnictwie nastąpiło zahamowanie rozwoju spółdzielni uczniowskich, przewyciężone w 1957 roku, kiedy to spółdzielczość wkroczyła znowu w okres pomyślnego rozwoju. W tym roku Naczelna Rada Spółdzielcza i Zarząd Główny ZNP w porozumieniu z Ministrem Oświaty wydały dokumenty określające zarówno strukturę spółdzielni uczniowskich, jak też podstawowe kierunki działalności gospodarczej, społecznej i wychowawczej.

Liczba spółdzielni uczniowskich ulega ciągłym zmianom wskutek likwidowania placówek słabych, powoływania innych, podejmowania nowych form pracy. Z analizy danych statystycznych wynika, że wzrasta w spółdzielniach uczniowskich liczba członków aktywnych, zaangażowanych w organach samorządowych.

Duża liczba aktywnych członków świadczy o rzeczywistej wartości wychowawczej organizacji. Członkostwo bierne ma niewielkie znaczenie i dlatego wzrost aktywności uważa się za wskaźnik podnoszenia na wyższy poziom wychowawczego oddziaływania spółdzielni. Szkoła współczesna włączając się w proces odnowy życia społecznego powinna przez spółdzielczość uczniowską oraz zmianę stylu pracy dydaktyczno - wychowawczej ułatwić młodemu pokoleniu start do odpowiedzialnej, obywatelskiej dorosłości.

Spółdzielnia uczniowska w szkole to doskonały pomysł na kształtowanie przedsiębiorczości oraz umiejętności pracy w grupie. Wdraża uczniów do samorządowego i demokratycznego zarządzania pracą w zespole, nierzadko włączając młodzież w życie lokalnego środowiska. Młodzi spółdzielcy samodzielnie (choć pod czujnym okiem nauczyciela) prowadzą sklepik uczniowski, dokonują zakupu towarów do sklepiku i sami kalkulują ceny, sprzedają. W ten sposób uczą się samodzielności w rzeczywistych sytuacjach, przygotowują się do dorosłego życia ucząc się praktycznego myślenia, kalkulowania i rozważnego podejmowania decyzji. Praca w spółdzielni to wyzwanie i obowiązki ale i przyjemność realizacji własnych pomysłów, satysfakcja płynąca z dobrze wykonanej, pożytecznej pracy.

HYMN SPÓŁDZIELCÓW

"Oto staje nas wolna gromada"

Słowa: Kazimierz Andrzej Czyżewski

Muzyka: Lucjan Rogowski

**Oto staje nas wolna gromada
Budowniczych tworzących swój świat,
W których złoty cielec już nie włada,
A nowego w nim życia tkwi ład.**

Refren:

**Niech się niesie ten nasz bratni śpiew
Do miast wszystkich do siól i do gmin,
I niech woła jak zew, że kto ziemi tej syn,
Ten niech staje w nasz szereg jak brat,
Z prochu dźwignąć ku słońcu ten świat.**

**Nam nie trzeba ni władzy, ni złota,
Bowiem duch nasz sprawuje nam rząd,
Prawem naszym braterska spółnota,
Wszelki wyzysk wyniszczym jak trąd.**

Refren:

**Z dłonią w dłoni jak żywe ogniwo,
Świat opleciem łańcuchem swych rąk,
Krzywdy miłość złagodzi prawdziwa,
W radość pracy zamieni znój mąk.**

Refren:

Hymn Spółdzielców powstał w 1925 r.

Słownik spółdzielcy

Wpisowe - kwota pieniężna, którą nowo przyjęty członek jest obowiązany wpłacić spółdzielni. Wysokość wpisowego jest określona w statucie. Wpłaty członków z tytułu wpisowego są przelewane na fundusz zasobowy.

Udział - kwota pieniężna, którą członek jest obowiązany zadeklarować, a następnie wnieść do spółdzielni. Statut określa wysokość udziału i ilość członków oraz sposób i terminy ich wnoszenia. Udziały wniesione przez członków tworzą fundusz udziałowy.

Majątek spółdzielni - wszystkie prawa i obowiązki majątkowe spółdzielni, łączna kwota wszystkich funduszy spółdzielni.

Fundusz udziałowy - fundusz powstający z wpłat udziałów członkowskich.

Fundusz zasobowy - fundusz powstający zwłaszcza z wpłat przez członków wpisowego, z części nadwyżki bilansowej, z wartości majątkowych otrzymanych nieodpłatnie przez spółdzielnie oraz z

przedawnionych roszczeń.

Marża - różnica między ceną zakupu a ceną sprzedaży.

Zysk - wartość marży pomniejszona o koszty handlowe.

Absolutorium - uchwała wyrażająca zaufanie lub brak zaufania do członków Zarządu. Nie udzielenie członkom Zarządu absolutorium nie powoduje automatycznie jego odwołania. Konieczne jest w tym celu podjęcie odrębnej uchwały

Walne Zgromadzenie - najwyższy organ spółdzielni składający się ze wszystkich swoich członków. Walne Zgromadzenie podejmuje uchwały obowiązujące wszystkich członków i wszystkie organy spółdzielni.

Zarząd - organ składający się z członków spółdzielni, o charakterze wykonawczym; składa oświadczenia woli za spółdzielnię i reprezentuje ją na zewnątrz.

Rada Nadzorcza - organ co najmniej trzyosobowy, składający się z członków spółdzielni, o charakterze kontrolnym.

Model Spółdzielcy

1. Uczciwy.
2. Gospodarny.
3. Koleżeński (życzliwy, uczynny).
4. Oszczędny.
5. Chętny i umiejętny we współpracy i współdziałaniu (umie godzić dobro osobiste z dobrem grupy).
6. Nie żałuje czasu na sprawy społeczne.
7. Posiada poczucie odpowiedzialności za to co mówi.
8. Szanuje mienie społeczne i prywatne, wszelkie wytwory pracy ludzkiej.
9. Praktyczny w postępowaniu.
10. Staranny, dokładny, punktualny, zamiłowany do porządku.
11. Sprawiedliwy i odważny w walce ze złem.